

O D L U K E

A/ Odluke domaćih sudova i drugih organa

VIŠI PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda br: II Pž 1936/82-2  
od 12.IV 1983.

Vijeće: Mr Veljko Vujović, Ivan Gombarovski, Gavro  
Badovinac

OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI

Vrijedi za ugovorne i izvanugovorne tražbine prema čl.216 francuskog trgovackog zakona, koji dolazi do primjene za odnose prije 1.I 1978. - Kolizijsko pravilo čl.7. Zakonika o plovidbi od 1942. - Imunitet države od gradjanske sudbenosti ne dolazi do primjene kada se strana država sama dobrovoljno podvrgla sudbenosti po svojoj inicijativi

Tužitelj je suverena država /Republika Italija/, a tuženik je brodovlasnik i brodar broda "Cavtat" jugoslavensko-pomorsko plovidbena tvrtka /Atlantska plovidba iz Dubrovnika/.

Medju parničnim strankama nije sporno:

1/ da se tuženikov motorni brod "Cavtat" jugoslavenske zastave, luke upisa Dubrovnik od 850,53 NRT i 2.091,58 BRT, vlasništvo tuženog brodara, sudario dana 21.IV 1974. u 04,12 sati s motornim brodom "Lady Rita" panamske zastave, brodara Senatobia S.A. Panama, u talijanskim teritorijalnim vodama nedaleko od rta Otranto, i da je nakon sudara brod jugoslavenske zastave potonuo na dubinu od 94 m zajedno s teretom koji je prevozio,

2/ da je Lučka kapetanija Brindisi rješenjem naložila tuženom brodaru, pozivom na odredbu čl.73. talijanskog Zakonika o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi /Codice della navigazione marittima e interna - u dalnjem tekstu skraćeno talijanski Zakon o plovidbi ili C.d.n./, da iz talijanskih teritorijalnih voda ukloni potonuli brod, a budući da to tuženik nije učinio, to je tužitelj donio dana 6.IV 1977. posebni Zakon broj 107. skojim je odredio da se izvrši

uklanjanje stvari zahvaćenim brodskim teretom /željeznih bačvi s tetraetil i tetrametil olovom/, pa je tužitelj s tim u vezi imao odredjene troškove, a i troškove nastale u vezi s ustanovljenjem da li takav teret predstavlja latentnu opasnost za okolinu,

3/ da je tuženi brodar dana 21.IV 1977. radi ostvarivanja prava na zakonsko ograničenje svoje imovinske odgovornosti kao nosilac - titular prava raspolaaganja, što u jugoslavenskom pozitivnom pravu predstavlja jedan od najmarkantnijih pojavnih oblika enanacije društvenog vlasništva /sadržajno analogan institutu ius abutendi klasičnog privatnopravnog vlasništva/, podnio u svojoj zemlji stvarno i mjesno nadležnom redovnom суду /Okružnom privrednom судu u Splitu/, svoju autentičnu izjavu o tome da napušta - abandonira u korist svojih vjerovnika i potonuli brod "Cavtat" i svu brodsku vozarinu što je naplatio za prijevoz spomenutog brodskog tereta za putovanje od luke ukrcaja do luke iskrcaja /Swensea, Engleska - Rijeka, Jugoslavija/ i deponirao u iznosu od Lstg 48.240,31 kod istog suda,

4/ da je taj sud povodom toga pozvao sve vjerovnike da podnesu pismene prijave potraživanja, što je učinila i Republika Italija, pa kad je na ročištu za ispitivanje tražbina Republika Italija osporila brodaru pravo na zakonsko ograničenje odgovornosti, a brodar pak tom vjerovniku osnovanost i visinu prijavljene tražbine, sud je uputio Republiku Italiju da u roku od 30 dana podnese tužbu istom судu i u parničnom postupku dokaže postojanje ovih odlučnih, a spornih, pravnih pitanja i činjenica, te

5/ da je Republika Italija to i učinila time, što je 26.IV 1980. podnijela tome судu tužbu iz ove parnice u kojoj je u prvom planu postavila petit svog zahtjeva koji u toč. I glasi doslovno:

"Utvrđuje se da potraživanje tužitelja Republike Italije u svoti od Lit. 13.510.071.952 prema tuženiku Atlantskoj plovidbi Dubrovnik nije podvrgnuto ograničenju tuženikove odgovornosti".

Nadalje, u toč. II zahtjeva je predložio, da se u tolikom iznosu utvrdi postojanje njegove tražbine i prema tuženiku, ali i prema ostalim tuženima u ovom sporu - brodaru panamskog broda "Lady Rita" i Osiguravajućem društvu "Levante" u Genovi.

U tužbi i tijekom postupka pred prvostepenim sudom tužitelj ističe 1/ procesne i 2/ materijalnopravne prigovore i rezerve /ograde/ i to:

1.1. Tvrdi da jugoslavenski sud nije nadležan da odlučuje u ovom sporu. Ovo iz razloga što tužitelj kao suverena država ima pravo imuniteta u odnosu na jurisdikciju stranih sudova, te da je prijavio svoju tražbinu kao vjerovnik i ovu tužbu podnio u postupku koji se vodi pred jugoslavenskim sudom samo iz opreza da mu se ne bi moglo prigovoriti da nije postupao po uputama i nalozima toga suda.

1.2. S tim u vezi predložio je da se ovaj postupak iako je pokrenut njegovom tužbom prekine do okončanja parnice koju je pokrenuo u Italiji pred Okružnim sudom u Lecceu protiv istog tuženog i za isto potraživanje.

#### 2.1. Mjerodavno pravo:

Tužitelj, naime, smatra da se prvo sporno pravno pitanje, da li je njegovo potraživanje podvrgnuto ograničenju odgovornosti, treba prosudjivati prema odredbi čl.25. talijanskog Gradjanskog zakonika /lex loci delicti commissi/, a da se ne može primijeniti odredba čl.7. talijanskog Zakona o plovidbi, na koju se pozvao brodar kao tuženik, jer tužitelj suprotno tuženom smatra da se ta odredba odnosi samo na činjenice što su se desile na otvorenom /a ne i na obalnom/ moru i na ugovorne, a ne i na izvanugovorne obveze.

#### 2.2. Materijalno pravo i kauzalitet:

Tužitelj smatra da se na ovo sporno pravno pitanje meritorno treba doduše primijeniti odredba čl.275. C.d.n. ali uzogradu, tako da se na tuženog kao brodara ne bi moglo primijeniti ograničenje odgovornosti - bilo iz razloga što mu se u vezi s njom može pripisati gruba nepažnja ili dolus, bilo zbog toga što je obveza tuženog prema tužitelju ex delicto i proizlazi, ne ili iz, uslijed sudara brodova, nego iz odgovornosti tuženika kao imaoaca opasne stvari i nosioca /korisnika/ opasne djelatnosti za posljedice koje su nastale ili mogle nastati zbog toga što je brod s opasnim teretom ostao na morskom dnu i propustu tuženog da ga ukloni, a da je sudar brodova samo jedan od dalekih uzroka ove odgovornosti. Tvrdi da je temelj ove odgovornosti tuženog izvan pomorskog prava u općim odredbama mjerodavnog prava /čl.1172. talijanskog C.C./ i pravilima odgovornosti za opasne stvari i opasnu djelatnost.

### 2.3. Pravna kvalifikacija zahtjeva:

Tužitelj ističe da se ovdje u biti radi o njegovom verzijском zahtjevu za naknadu izdataka što ih je po zakonu morao snositi tuženik, a što ih je umjesto njega snosio tužitelj, pa, dosljedno tome, da se na tuženog brodara ne može odnositi ograničenje iz odredbe čl.216. francuskog Code de commerce, koja je bila kao pravno pravilo preuzeta u jugoslavensko pozitivno pravo u doba sudara. U odgovoru na tužbu brodar osporava sve prethodno iznešene tvrdnje tužitelja i predlaže da se tužbeni zahjev odbije. Poziva se na odredbe: čl.10. Medjunarodne konvencije o izjednačenju nekih pravila u vezi sa sudarom brodova od 23.IX 1910, koju su ratificirale Jugoslavija i Italija, čl.13. jugoslavenskog Zakona o naknadi štete zbog sudara brodova /"Sl.list SFRJ", br.11/66/, koja je u svemu preuzeila tekst norme čl.10. cit. Konvencije. Naime, obje te odredbe sadrže institut ograničenja odgovornosti brodara. Talijansko pravo odredbom člana 7. C.d.n. upućuje svojom kolizijskom normom na primjenu nacionalnog prava zemlje brodara, dakle na primjenu jugoslavenskog prava, tj. odredbe čl.216. C.d.c, prema kojoj je pak ograničenjem brodrove odgovornosti obuhvaćena nedvojbeno baš i izvanugovorna odgovornost brodara i to na otvorenom moru i na obalnom moru.

Prvostepeni sud je nakon glavne javne rasprave održane u prisutnosti punomoćnika obiju stranaka donio djelomičnu presudu samo o prvom spornom pravnom pitanju. Presudio je da je potraživanje tužitelja podvrgnuto ograničenju odgovornosti tuženog brodara Atlantske plovidbe Dubrovnik abandonom /broda i vozarine/, a u svom obrazloženju naveo je slijedeće:

Prijavljajući svoje potraživanje u izvanparničnom postupku ograničenja odgovornosti tuženika koji se provodi pred ovim sudom, tužitelj se dobrovoljno podvrgao sudsbenosti jugoslavenskog suda za sudjenje u sporovima koji nastaju povodom provođenja ovog postupka, pa kako je ovaj spor nastao povodom provođenja ovog postupka, za sudjenje je nadležan jugoslavenski sud, iako je tužitelj strana država.

Sporna su pravna pitanja: kvalifikacija tužiteljevog potraživanja, odnosno obveze za koju on ograničava odgovornost, primjenom koje kolizijske norme se ima odrediti mjerodavno pravo, da li je mjerodavno jugoslavensko ili talijansko pravo, te da li su se prema normama mjerodavnog prava ispunile pretpostavke za ograničenje odgovornosti tuženika za ovu obvezu.

Iz navedenih nespornih činjenica prvostepeni sud utvrdjuje da se u konkretnom slučaju radi o izvanugovornoj odgovornosti brodara. Obveza tuženika da naknadi troškove uklanjanja tereta iz potonulog broda, ukoliko ona postoji i u visini u kojoj postoji, proistječe iz uzroka potonuća broda uslijed sudara. Sudar je kauzalan za potonuće i za svu štetu nastalu uslijed potonuća broda s teretom, pa i za troškove uklanjanja tereta iz potonulog broda.

Ovaj sud ne prihvaca da se radi o odgovornosti za opasne stvari i opasnu djelatnost. Eventualna opasnost koja je stvorena svojstvima tereta koji se nalaze na brodu "Cavtat" i koja je imala za posljedicu uklanjanje tereta iz potonulog broda, posljedica je sudara i ona ne bi bila nastala da nije bilo sudara. Prema tome, pravno relevantan uzrok štete, troškova i uklanjanja tereta iz potonulog broda "Cavtat", je sudar broda "Cavtat" s brodom "Lady Rita".

Iz odredbe čl.13. u vezi s odredbom čl.14. Zakona o naknadi štete zbog sudara brodova /"Sl.list SFRJ", br.11/ 66/, koji predstavlja lex fori, i čl.10. Medjunarodne konvencije o izjednačenju nekih pravila u vezi sa sudarom brodova od 1910, koju su ratificirale obje stranke, slijedi da ograničenje odgovornosti brodovlasnika, odnosno brodara za obvezne nastale iz ili uslijed sudara, predstavlja posebnu kategoriju nadovezivanja, odvojenu od kategorije "odnosa iz delikta", odnosno "izvanugovornih obveza", pa se pitanje primjene mjerodavnog prava ne može riješiti prema kolizijskim normama iz čl.14. Zakona o naknadi štete zbog sudara brodova, već pitanje primjene mjerodavnog prava treba riješiti u skladu s kolizijskom normom iz odredbe čl.7. talijanskog Zakonika o plovidbi, koja određuje koje je pravo mjerodavno za navedenu kategoriju nadovezivanja "ograničenja odgovornosti brodara".

Prema odredbi čl.7. talijanskog Zakonika o plovidbi, na ograničenje odgovornosti brodovlasnika, odnosno brodara primjenjuje se nacionalno pravo broda /Zakon zastave broda/.

Brod "Cavtat" ima jugoslavensku državnu pripadnost, pa je njegov nacionalni zakon jugoslavenski zakon.

Prema tome, primjenom navedene kolizijske norme na ograničenje odgovornosti tuženika kao nosioca prava raspolaganja i brodara broda "Cavtat" primjenjuje se jugoslavensko pravo.

Do istih rezultata u pogledu odredjivanja mjerodavnog prava došlo bi se i u slučaju da se uzelo da se radi o "odnosu iz delikata", odnosno o "izvanugovornoj obvezi". U tom slučaju kolizijsko pravilo lex fori /čl.14, st.1, toč.1. Zakona o naknadi štete zbog sudara brodova/ upućuje na lex loci delicti commissi, dakle talijansko pravo, budući da se sudar dogodio u talijanskom teritorijalnom moru, a kolizijsko pravilo mjerodavnog prava, čl.7. talijanskog Zakona o plovidbi, opet upućuje na jugoslavensko pravo. Dakle, i po "renvoi" mjerodavno je jugoslavensko pravo.

Kolizijsko pravilo iz čl.7. talijanskog Zakonika o plovidbi vrijedi za izvanugovorne i ugovorne obveze i za odnose nastale iz dogadjaja koji su se zbili u području obalnog mora, a ne kako to tužitelj tvrdi, samo na ugovorne obveze i na činjenice nastale na otvorenom moru.

Iz odredbe st.2, čl.7. talijanskog Zakonika o plovidbi u kojoj se odredjuje da "isto pravo regulira i zakonske granice ukupnog dugovanja i odgovornosti brodara ili brodovlasnika takodjer i za obveze što su ih oni sami preuzeeli", slijedi da ona vrijedi i za izvanugovorne obveze. U slučaju drukčije interpretacije za koju se zalaže tužitelj, riječi "takodjer i" gube smisao, postaju suvišne a sigurno je da zakonska odredba ne sadrži ništa što bi bilo suvišno. Nadalje, iz cit. odredbe ne može se izvesti zaključak kojeg izvodi tužitelj, da ona vrijedi za odnose nastale iz dogadjaja koji su se zbili izvan područja talijanskog teritorijalnog mora, odnosno u području otvorenog mora. Kod činjenice da cit. odredba ne sadrži nikakvo ograničenje u pogledu prostora gdje se zbio dogadjaj iz kojeg proistječe odgovornost, nijedno od poznatih interpretativnih pravila ne dopušta da se cit. odredba tumači onako kako je tumači tužitelj.

Prema odredbi iz čl.1044. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi /"Sl.list SFRJ", br.22/77, u nastavku teksta ZPUP/ na odnose nastale prije stupanja na snagu tog zakona primjenjuju se propisi koji su bili na snazi, odnosno pravna pravila koja su se primjenjivala u vrijeme nastanka tih odnosa.

Kako je odnos iz kojeg proistječe tužiteljevo potraživanje, odnosno tuženikova obveza za koju on ograničava svoju odgovornost, nastao 14.VII 1974, a ZPUP je stupio na snagu 1. siječnja 1978. /čl.1046/, to se na ograničenje tuženika za ovu obvezu, na temelju cit. prelazne odredbe,

ima primijeniti pravno pravilo iz paragrafa 216. Code de commerce, koje se primjenjivalo u vrijeme nastanka predmetnog odnosa, kao preuzeto pravno pravilo u jugoslavensko pozitivno pomorsko plovidbeno pravo.

Prema cit. pravnom pravilu iz paragrafa 216. C.d.c. brodovlasnik, odnosno brodar abandonom broda i vozarina za robu koja se nalazi na brodu može se oslobođiti odgovornosti za obveze nastale iz ili uslijed sudara brodova, a "u slučaju brodoloma u luci ili u vodama koje služe za pristup u nju, čak i prema državi, svih troškova vadjenja i odšteta", osim ako je sudar, odnosno drugi dogadjaj koji je prouzročio brodolom prouzročen osobnom krivnjom brodara.

Kako u konkretnom slučaju obveza tuženika da naknadni troškove uklanjanja tereta iz potonulog broda "Cavtat", ukoliko ona postoji i u visini u kojoj postoji, po ocjeni prvostepenog suda, proistječe iz uzroka potonuća broda "Cavtat" uslijed sudara ovog broda s brodom "Lady Rita", te kako u postupku nije istaknuta tvrdnja da bi sudar brodova bio prouzročen osobnom krivnjom tuženika, to treba utvrditi da se tuženik, prema pravnom pravilu iz paragrafa 216. C.d.c, abandonom broda "Cavtat" i vozarine za robu koja se nalazi na brodu može oslobođiti odgovornosti za ovu obvezu.

Iz ovih razloga trebalo je utvrditi da nije osnovan zahtjev za utvrđivanje da tužiteljevo potraživanje nije podvrgnuto ograničenju odgovornosti tuženika.

Ocjenjujući to svršishodnijim, sud je odluku o odbijanju ovog negatornog zahtjeva izrazio afirmativno, tako da je utvrdio da je tužiteljevo potraživanje podvrgnuto ograničenju odgovornosti tuženika abandonom.

Nadalje, umjesto međupresudom, kako je to odlučeno na ročištu za glavnu raspravu od 28.IX 1981, u toku vijećanja i glasanja prvostepeni sud je odlučio da u ovom zahtjevu odluci djelomičnom presudom, jer je utvrdio da se ne radi o osnovi tužbenog zahtjeva, nego o samostalnom tužbenom zahtjevu.

Sud nije utvrđivao da li je podrtina broda "Cavtat" s teretom tetraetil i tetrametil - olova predstavljala opasnost za okolinu i da li je postojala obveza tuženika da podrtinu s teretom ili sam teret ukloni, jer te činjenice, s obzirom na kvalifikaciju tužiteljevog potraživanja,

odnosno tuženikove obveze koja se podvrgava ograničenju odgovornosti, nisu značajne za odluku o osnovanosti ovog zahtjeva tužbe. Ove činjenice bit će odlučne za odluku o postojanju i visini tuženikove obveze.

Sud nije prihvatio prijedlog tužitelja da se od nadležnog organa zatraži obavijest o tome koje je pravo mjerodavno u ovom slučaju po talijanskom pravu, jer se ne radi o slučaju iz čl.222. ZFP-a kad se obavijest može tražiti. U ovom slučaju prvostepenom sudu su poznate kriminalističke norme talijanskog prava po kojima se ima određeni mjerodavno pravo.

Protiv spomenute prvostepene presude pravodbno je podnio žalbu tužitelj, zbog žalbenih razloga bitne povredne odredaba postupka, nepotpuno i pogrešno utvrđjenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

U žalbi tužitelj u biti ponavlja sve svoje prigovore već iznešene tijekom prvostepenog postupka i predlaže da se žalba usvoji i pobijana presuda preinači ili podredno ukine.

Tako u obrazloženju svoje žalbe tužitelj ponavlja prigovor sudskog imuniteta tužiteljice - talijanske države i prigovore u pogledu kauzaliteta. Po shvaćanju tužitelja nije uzrok štete sudar broda, jer da je sudar samo jedan u velikom nizu dalekih uzroka nastale štete. Smatra, naime, da je potpuno svejedno da li je brod potonuo zbog sudara ili u slučaju da je potonuo zbog oluje. Istiće da je njegov zahtjev ovdje zahtjev za naknadu štete zbog odbijanja tuženika da izvrši nalog nadležnog talijanskog organa da ukloni izvore opasnosti i da se u stvari tužbom traži plaćanje onoga što je "tužiteljica isplatala umjesto tuženika za uklanjanje opasnog tereta". U pogledu mjerodavnog prava žalitelj ističe da je sud nepravilno zaključio da za predmetno potraživanje treba primijeniti jugoslavensko pravo, jer da čl.7. talijanskog Zakona o plovidbi ne upućuje na to pravo. Po shvaćanju žalitelja sud je pogrešno protumačio odredbu toga člana i to kako teritorijalne važnosti tako i u pogledu vrste obveza na koje se odnosi.

Sve u svemu, žalitelj smatra da je mjerodavno talijansko pravo. Prema tome pravu potraživanje tužiteljice predstavlja verzija zahtjev za naknadu izdataka što ih je tužiteljica imala zato što je tužena odbila izvršiti napredjenje nadležnog talijanskog organa i ukloniti opasni teret, pa je mjesto njega morala izvršiti sama tužiteljica,

pa dosljedno tome da tuženikova odgovornost i obveza proizlazi iz odredaba talijanskog Gradjanskog zakonika odnosno jugoslavenskog Zakona o obveznim odnosima. Ujedno se žalitelj poziva i na podnesak vlastitog državnog pravobranilaštva od 26.V 1981. i predlaže da se i taj podnesak uzme kao sastavni dio žalbe.

U pogledu abandona smatra da je sud neosnovano priznao tuženom pravo abandona, jer da je sudar mogao biti kauzalan za potonuće broda, ali ne i za tuženikovu obvezu. Smatra da sud nije mogao priznati tuženiku pravo korištenja pravnog pravila iz odredbe paragrafa 216. Code de commerce iz razloga što je u pitanju izvanugovorna /deliktna/ obveza brodovlasnika, što se na obvezu nastale uslijed opasnih stvari ili vršenja opasnih djelatnosti nije moglo primijeniti ograničenje odgovornosti i što je potonućem "Cavtat" izgubio pravno svojstvo broda, a njegovo putovanje je završeno. U svojoj žalbi žalitelj se poziva i na odluku Vrhovnog privrednog suda broj SL 1653/81 od 26.I 1972. objavljenu u zbirci sudskih odluka od 1972. /sveska 1. broj 138/ i smatra da iz te odluke proizlazi obveza tuženog na udovoljenje tužbenom zahtjevu, "jer da postoji odgovornost tuženog bez obzira na krivnju".

Tuženik u odgovoru na žalbu pobija žalbom izlaganja tužitelja i predlaže da se žalba kao neosnovana odbije. U prilog svom stajalištu da je tužiteljevo pravno shvaćanje neodrživo poziva se i na odluku talijanskih sudova iz kojih proizlazi da talijanski sudovi priznaju pravo broda na ograničenje odgovornosti, a da pravna izvodjenja tužitelja ne dovode u pitanje pravilnost prvostepene presude.

Žalba tužitelja nije osnovana.

Viši privredni sud Hrvatske, kao drugostepeni sud, ispitao je pobijanu djelomičnu presudu u granicama navedenim u stavu 1. i 2. člana 365. Zakona o parničnom postupku i ustanovio da je ista donešena pravilnom primjenom odredaba parničnog postupka, na temelju pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i na temelju pravilne primjene materijalnog prava. Stoga ovaj drugostepeni sud, prihvatajući polazna stajališta i pravne zaključke prvostepenog suda u odnosu na žalbene navode, smatra potrebnim odgovoriti žalitelju još i slijedeće:

Ad. 1.1. Jurisdikcija jugoslavenskog suda:

Nije osnovan prigovor žalitelja u pogledu pomanjkanja sudbenosti jugoslavenskog suda zbog postojanja imuniteta tužiteljice kao suverene države. Točna je, naime, tvrdnja tužitelja da je tužiteljica suverena država. Međutim, tužiteljica se dobrovoljno podvrgla jurisdikciji jugoslavenskog suda već samom činjenicom što je kao vjerovnik u izvanparničnom postupku koji se vodio kod stvarno i mjesno nadležnog redovnog jugoslavenskog suda prijavio svoje novčano potraživanje u postupku zakonskog ograničenja odgovornosti tuženog brodara, pa kad je od strane toga suda bio upućen na parnicu kod istog suda u pogledu spomenutog spornog pravnog pitanja i on ustao predmetnom tužbom u ovom sporu, očito se tužitelj sam stavio pod jurisdikciju toga suda u očekivanju da će biti usvojen njegov tužbeni zahtjev. Prema tome, po shvaćanju tužitelja, u slučaju da jugoslavenski sud usvoji njegov tužbeni zahtjev, bila bi valjana i prihvatljiva odluka stranog, tj. jugoslavenskog suda, a u obratnom slučaju, tj. u ovakvom slučaju kad njegovom zahtjevu nije udovoljeno, jurisdikcija toga suda ne bi postojala. Mora se primijetiti da je ovakvo pravno stajalište tužitelja potpuno neprihvatljivo, i to iz razloga što pokazuje pravnu nedosljednost samog tužitelja. Da je, naime, tužitelj do kraja dosljedan svojem pravnom stajalištu o apsolutnoj jurisdikciji suda u svojoj zemlji, on ne bi prijavljivao svoju tražbinu u izvanparničnom postupku pred jugoslavenskim sudom ni za ograničenje odgovornosti tuženog brodara abandonom, a niti bi pokrenuo tužbom ovaj parnični postupak u kome se utvrđuju pravno relevantne činjenice i okolnosti odlučne za ostvarivanje vjerovničkih prava iz abandonirane imovine brodara. Sve u svemu, doista je neprihvatljivo poimanje tužitelja koji sam iz pozicije vlastite aktivne legitimacije osporava jurisdikciju suda od kojeg zahtijeva sudsku zaštitu, a naročito još i zbog toga, što sam tužitelj pred jugoslavenskim sudom tuži, osim jugoslavenskog brodara, još i brodara panamske državne pripadnosti /drugotuženog/ i što je najbitnije čak i talijansku pravnu osobu /trećetuženog/, dakle osobu vlasnitog državljanstva.

Ad. 1.2. Prekid postupka pred jugoslavenskim sudom:

Isto tako neprihvatljiv je i daljnji prigovor tužitelja da je prvostepeni sud trebao prekinuti parnični postupak, dok Okružni sud u Lecteu u Italiji ne donese svoju

odluku u parnici koja je pred njim pokrenuta. Ovo iz razloga što je izvanparnični postupak za ograničenje odgovornosti tuženog brodara pred nadležnim jugoslavenskim sudom, kao i predmetni spor po ovoj tužiteljevoj tužbi, pokrenut prije pokretanja spona pred Okružnim sudom u Lecceu. Žalitelj, naime, ni tijekom prvostepenog postupka, a ni u žalbi nije ustvrdio da bi postupak pred Okružnim sudom u Lecceu bio pokrenut prije postupka pred sudom u Jugoslaviji.

Ad. 1.3. Petit tužbe toč. I i izreka pobijane djelomične prvostepene presude:

Nije osnovan prigovor žalitelja da je prvostepenom odlukom odlučeno o drukčijem zahtjevu nego što ga je on sam postavio. Ovo iz razloga što prvostepeni sud odbijajući tužbeni zahtjev i toč. I izreke uopće nije promijenio istovjetnost toga zahtjeva /čl.2, st.1. Zakona o parničnom postupku, "Sl.list SFRJ", broj 4/77/, već ga je u smislu tužiteljevog zahtjeva učinio evidentno još jasnim polazeći od maksime da dvije negacije predstavljaju sadržajno afirmativnu tvrdnju.

Ad. 2.1. Primjena mjerodavnog materijalnog prava:

Pravilan je zaključak prvostepenog suda da je u pogledu predmetnog spora s medjunarodnim elementom mjerodavno materijalno pravo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i to iz slijedećih razloga:

Naime, odredbom člana 7. talijanskog Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi doista je propisano da se odgovornost brodara za djela ili radnje posade broda određuje po Zakonu, tj. pravu države pripadnosti broda, kao i to da se to isto pravo primjenjuje i na ograničenje odgovornosti brodara za sve obveze pa i takodjer "anche per" na one koje je sam brodar osobno preuzeo. Iz te odredbe ne proizlazi da bi se ona odnosila samo na ugovorne obveze i otvoreno more, a ne i na izvanugovorne obveze i talijanske teritorijalne vode, kao što to tvrdi žalitelj. Prema tome, ovakvo žaliteljevo shvaćanje je neosnovano, jer je primjena prava u pogledu ograničene odgovornosti brodara jednaka i unutar teritorijalnih voda i na otvorenom moru, te se odnosi na ugovorne i na izvanugovorne obveze.

Kraj takvog stanja stvari, kad cit. talijanski nacionalni zakon sam svojom izričitom kolizionom normom određuje da je u pogledu ograničenja odgovornosti brodara

mjerodavno nacionalno pravo zastave broda, a brod "Cavtat" je brod jugoslavenske državne zastave, onda je za rješenje ovog spornog pravnog pitanja mjerodavno pravo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Prema pravnom stajalištu i Višeg privrednog suda Hrvatske, kad pravila neke strane države o određivanju mjerodavnog prava uzvraćaju /renvoi/ na pravo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, primijenit će se pravo SFRJ.

Sve u svemu, prvostepeni sud je pravilno protumačio jasnu odredbu čl.7. talijanskog Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, pa su stoga neosnovani svi žaliteljevi prigovori u tom pogledu.

Ad. 2.2. i 2.3. Pravna osnova zahtjeva, materijalno pravo i kauzalitet:

Po stajalištu ovog drugostepenog suda, pravilno je prvostepeni sud, iz razloga koje navodi u svojoj presudi, na temelju nespornih činjenica ocijenio, da sporna tražbina po svojoj pravnoj prirodi predstavlja tražbinu s naslova naknade štete, da je nastala u vezi s plovidbom i iskorištavanjem broda a iz uzroka sudara brodova i potonuća broda tuženog, te da tuženi brodar ima pravo na zakonsko ograničenje odgovornosti abandoniranjem broda i naplaćene vozarine za stvari preuzete na prijevoz.

Razlozima prvostepene presude ovaj drugostepeni sud odgovarajući na navode žalitelja dodaje još i slijedeće:

Bitno je razlikovati temelj, tj. pravnu osnovu od visine odgovornosti.

I po ovdje mjerodavnom jugoslavenskom pravu, a također i po talijanskom pravu, brodar ima zakonsko ovlaštenje ograničiti svoju odgovornost, bilo da se radi o ugovornim ili pak izvanugovornim obvezama.

To, naime, izričito predviđa ovdje mjerodavna odredba člana 216. Code de commerce.

Isto tako, i odredba čl.275. talijanskog Codice della navigazione marittima e interna, ne govori samo o ugovornim obvezama, nego i ostalim obvezama koje su nastale činima i aktima "fatti o ati", koji su izvršeni za vrijeme putovanja broda.

Dakle, niti jedan od oba spomenuta zakona ne razlikuje pravnu osnovu nastanka obveze brodara, tj. da li vjerovnik brodara svoju tražbinu temelji na institutima gradjanskog ili pak pomorskog prava.

Prema tome, s obzirom na razliku izmedju temelja i visine odgovornosti, nije od značaja ulaziti u daljnje ispitivanje da li je uzrok ovoj šteti sudar brodova ili neka druga činjenica, jer i u jednom i u drugom slučaju iz navedenih razloga postoji pravo tuženog brodara na zakonsko ograničenje odgovornosti.

Prigovori žalitelja da se stajalište prvostepenog suda ne obazire na shvaćanje u pravnoj teoriji i na tendencije u razvoju pomorskog prava u Ujedinjenim narodima, nisu osnovani.

Žalitelj se poziva na mišljenje koje u francuskoj pravnoj literaturi zastupa prof. G.Ripert. Medjutim, to je mišljenje usamljeno u pravnoj doktrini, a i inače nije za sud mjerodavno.

S druge pak strane zauzeto pravno shvaćanje koje zauzima prvostepeni sud i ovaj drugostepeni sud ne odudara od izraženih tendencija u razvoju pomorskog prava, jer se sada upravo vrše napori da se doneše jedna medjunarodna konvencija o izvanugovornoj odgovornosti za prijevoz opasnih stvari i taj Nacrt izričito predviđa ograničenje odgovornosti, s tim što se još nije našlo zajedničko stajalište do koje će visine brodar odgovarati.

Presuda bivšeg jugoslavenskog Vrhovnog privrednog suda, na koju se poziva žalba, nije podobna za analogiju u ovom sporu, jer se ne odnosi na ograničenje odgovornosti u pomorskom plovidbenom pravu, ali zato treba istaknuti da je pobijana djelomična presuda Okružnog privrednog suda u Splitu u pogledu pravnog shvaćanja o ograničenoj odgovornosti brodara i primjene mjerodavnog prava u cijelosti u skladu sa stajalištima koja su zauzeli talijanski sudovi po ovim pitanjima, i to sud u Veneciji u presudi od 3.V 1977. i Apelacioni sud u Veneciji u presudi od 10.VIII 1978, a koje su objavljene u mjesečniku: "Il diritto marittimo" izdanje 1978. na strani br.462. i dr.

S obzirom da ni žalba, a ni podnesak tužitelja na koji žalba upućuje, ne dovode u pitanje pravilnost prvo-stepene presude, valjalo ju je iz iznešenih razloga kao

neosnovanu odbiti i pobijanu djelomičnu presudu, jer je na zakonu osnovana, potvrditi.

V.V.

Bilješka. - Tužitelj je protiv ove presude podnio zah-tjev za reviziju.

Na str.68. ovog periodika donosimo prikaz presude Apelacionog suda, Venecija u Italiji od 10.IX 1978, koji obradjuje takodjer problem ograničenja odgovornosti bro-dara.